

چالش کرونا و هنرنمایی مربیان

دکتر خساره فضلی ● عضو هیئت تحریریه

بهره‌برداری نشود، جبران آن در بسیاری از موارد غیرممکن است. حفظ سلامت کودکان بسیار مهم و حیاتی است. در عین حال، استفاده از فرصت دوره پیش‌دبستان را در شکل‌گیری شخصیت و هویت کودکان نمی‌توان نادیده گرفت.

کودکان چهار تا شش‌ساله اولین تجربه محیط اجتماعی رسمی را در کلاس‌های پیش‌دبستان تجربه می‌کنند. در این کلاس‌ها یاد می‌گیرند، مهارت‌هایشان تقویت می‌شود، به زبان معیار مسلط می‌شوند، تصویری از خود و توانایی‌ها و محدودیت‌هایشان کسب می‌کنند، با دیگران ارتباط برقرار می‌کنند و ...

بر این اساس، نه کووید ۱۹ و نه هیچ مانع دیگری نباید و نمی‌تواند از اهمیت گذراندن دوره پیش‌دبستان بکاهد.

با توجه به ویژگی‌های کودکان دوره پیش‌دبستان، نمی‌توان انتظار داشت به‌صورت غیرحضور و از طریق فضای مجازی و حتی تلویزیون آموزشی یاد بگیرند، مگر اینکه در آن‌ها برنامه‌هایی جذاب و منعطف با اولویت آموزش حضوری طراحی و اجرا شوند.

ایفای نقش مربی حرفه‌ای در دوره پیش‌دبستان

مهم‌ترین اقدام مربیان، جلب اعتماد کودکان و والدین آن‌ها از طریق ارتباط عمیق عاطفی متقابل با نوآموزان، برای تجربه زندگی و با هم بودن است. مربیان باید تلاش کنند اولین محیط رسمی آموزشی به محیطی جذاب تبدیل شود.

کار مهم دیگر مربیان پیش‌دبستان، تنظیم برنامه یادگیری، طراحی موقعیت‌های یادگیری و تدوین واحدهای یادگیری، با توجه به نیازها و اهداف دوره، براساس راهنمای برنامه درسی، ویژگی‌های نوآموزان، تفاوت‌های فردی (دوزبانه، دارای نیاز ویژه و ...)، سبک‌های یادگیری و تفکر است که هر یک نیازمند توضیح و تبیین مستقل است و در این مختصر نمی‌گنجد. طراحی موقعیت‌های یادگیری در محیط طبیعی با استفاده از طبیعت

این روزها دغدغه مربیان، متخصصان و والدین کودکان چهار تا شش‌ساله این است که: «آموزش غیرحضور در دوره پیش‌دبستان آری یا خیر؟» با نگاهی به جایگاه و اهمیت و ضرورت برگزاری کلاس‌های پیش‌دبستان به‌عنوان دوره‌ای رسمی و امری حاکمیتی که برنامه درسی مصوب و مورد تأکید اسناد بالادستی را دارد و براساس مبانی فلسفی و یافته‌های علمی مشخص می‌شود، آموزش و پرورش دوره پیش‌دبستان، همچون سایر دوره‌های تحصیلی، اهمیت زیادی دارد.

گذراندن این دوره مهم و سرنوشت‌ساز برای همه کودکان لازم و ضروری است و برای نوآموزان مناطق محروم و دوزبانه از اهمیت بیشتری برخوردار است. بر این اساس، برگزاری کلاس‌های پیش‌دبستان در مناطق روستایی محروم که عموماً زبان مادری آن‌ها فارسی نیست و گذراندن این دوره برای کودکان دارای نیاز ویژه، از جمله کودکان مرزی، ایتیم و دارای اختلال عاطفی-هیجانی ضروری است. با توجه به شرایط خاص جهان و شیوع کووید ۱۹ لازم است حسب آمایش منطقه‌ای و حتی مدرسه‌ای، برای اجرای دوره پیش‌دبستانی برنامه دقیق و مناسبی تدوین و اجرا شود. قطعاً هیچ نوع آموزشی جایگزین آموزش حضوری نمی‌شود و کودکان دوره پیش‌دبستانی بیش از سایر دانش‌آموزان به ارتباط رودررو با مربیان خود نیاز دارند و استفاده از آموزش غیرحضور برای آن‌ها امکان‌پذیر نیست. برای تحقق اهداف لازم است از آموزش ترکیبی با اولویت ارتباط حضوری و فردی استفاده شود. نوآموزان باید مربیان خود را بشناسند و بتوانند با آن‌ها ارتباط برقرار کنند. همراهی خانواده‌ها در این زمینه ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. دوره پیش‌دبستان دوره‌ای است حساس و طلایی که اگر از آن درست

زبان عامل مهمی در یادگیری نوآموزان است. فعالیت‌های آموزشی و پرورشی در کلاس‌های حضوری و غیرحضوری به جذابیت، تنوع، انعطاف و سیالی با رویکرد تلفیق و ترکیب، با استفاده از اجزای بسته‌های یادگیری و کلیپ و فیلم‌های کوتاه آموزشی نیاز دارند.

اولویت با کلاس‌های حضوری و حتماً آشنایی رودررو با تک‌تک کودکان، البته با رعایت پروتکل‌های بهداشتی است. در منابع اصلی یادگیری در دوره پیش‌دبستان، نوآموز به‌عنوان محور اصلی با نقشی فعال، تلاشگر، علاقه‌مند، پرسشگر و خلاق است. والدین یکی دیگر از منابع اصلی یادگیری و در عین حال یاور، همراه و عضو مؤثر تیم یادگیری هستند. آن‌ها بسترسازی تسهیلگر در فرایند یادگیری تلقی می‌شوند.

مربیان به‌عنوان منبع مهم و اصلی یادگیری، نقش طراح، برنامه‌ریز، عضو تیم یادگیری، تسهیلگر، بسترساز و ارزشیابی را عهده‌دار هستند. آن‌ها با تدوین فعالیت‌های آموزشی و پرورشی، طراحی و تولید ابزار یادگیری، تولید بسته‌های یادگیری برای اجرای برنامه درسی با توجه به مهم‌ترین نیازها برنامه‌ریزی می‌کنند. استفاده از روش‌های آموزش فعال با استفاده از فن‌های متناسب با اهداف، رویکرد، فعالیت و خودیادگیرندگی مقوله مهمی است.

ارزشیابی به‌عنوان بخشی از آموزش و در خدمت آموزش، عامل اصلاح و تغییر روش‌ها و برنامه‌هاست.

بر این اساس لازم است مربیان بیش از گذشته جایگاه حرفه‌ای خود را درک و برای ایفای این نقش شایستگی‌های لازم را کسب کنند.

کودکی، با بسترسازی برای تقویت کنجکاوی، پرسشگری، بازی، جنب‌وجوش و... و ایجاد فرصت یادگیری از هم و با هم و توسعه شبکه‌های ارتباطی و رابطه‌های شبکه‌ای امکان‌پذیر است.

تبدیل تهدید به فرصت و مدیریت چالش مقوله مهمی است که این روزها بیش از پیش باید مورد توجه قرار گیرد. یکی از مهم‌ترین تهدیدها، بودن کودکان در خانه به اتفاق والدین، به‌عنوان فرصت تربیتی مناسب است. محدودیت‌های استفاده کودکان از موبایل و حضور در فضای مجازی تهدید دیگری است که در شرایط موجود باید مدیریت شود. با توجه به اینکه یادگیری غیرحضوری بدون استفاده از موبایل و حضور در فضای مجازی غیرممکن است، علاقه و تمایل کودکان به استفاده از موبایل و حضور در فضای مجازی و بازی‌های رایانه‌ای، چت و... نیز مقوله مهم دیگری است. با توجه به سن و ویژگی‌های کودکان، میزان خودیادگیرندگی و خودمدیریتی در آن‌ها موضوع مهم دیگری است.

تخیل و خلاقیت، کنجکاوی و پرسشگری، تمایل به دانستن و دسترسی آسان به اطلاعات برای کودکان جذاب و دوست‌داشتنی است. مربیان نیاز دارند مهارت‌های مورد نیاز برای آموزش و یادگیری را با توجه به اهداف و اولویت‌ها درک کنند و با تأکید بر یادگیری با استفاده از همه منابع و فرصت‌ها و درگیر کردن کودکان در فعالیت‌های جذاب و منعطف مثل جمع‌آوری، دسته‌بندی، کاشت، ساخت و ارائه گزارش، اقدام کنند.

استفاده حداکثری از بازی، قصه، نمایش، آزمایش، تماشای فیلم و... موضوع مهم دیگری است. طراحی پازل یادگیری و تکمیل تدریجی آن (تلفیق و تکمیل) مورد نیاز است. در مدیریت محدودیت‌ها و محرومیت‌ها، با توجه به سرمایه‌های فرهنگی و اجتماعی و به‌منظور توسعه کیفیت و عدالت، با جبران کاستی‌ها و محدودیت‌ها و درک و پذیرش شرایط و تفاوت‌ها، طراحی منعطف و هدفمند ضروری است.

